

Pred 3 – zin in het leven 3
Votum/groet; Ps 31: 1, 3, 9; gebed; lezen Pred 3, 1-15; LB 845; preek; LB 847; gelbel WK 306; gebed; collecte; LB 416; zegen
Bergschenhoek 8.10.2023 / Monster 29.10.2023

Alles onder controle? dia

Ja, dat zou mooi zijn, niet waar? Alles onder controle. Grip, overzicht, duidelijkheid. Geen onverwachte dingen waar je niet op bent voorbereid. Alles vóór zijn, zoveel mogelijk mislukking uitsluiten. Alles onder controle – mooi als dat kan.

Alles onder controle. In je bedrijf gaan de dingen zoals afgesproken. Je gezin loopt goed. Op straat zijn de klinkers netjes aangelegd en er is ook nog een beetje groen geplant. De snelwegen liggen er goed onderhouden bij. Onze democratie en rechtssystemen zijn goed geregeld. In de kerk hebben we een kerkorde die de dingen goed regelt. Controle brengt ons veel goeds. Alles onder controle, mooi als dat kan.

Maar dat is dus precies de vraag. Of dat kan. En of je dat moet willen. Waarom wil jij het eigenlijk? En kan het wel, je leven controleren? Dat is de trage vraag die Prediker aan de orde stelt in Prediker 3. Kan ik mijn leven controleren?

Het leven zit raar in elkaar dia

Wie van jullie zou wel willen leven zonder een agenda? Wie van jullie kan het? Misschien wil je het wel, maar eigenlijk kan het niet. Je hebt een agenda nodig. de dingen moeten nu eenmaal gepland worden. Anders wordt het een chaos en een rommeltje.

Soms zit de agenda je op de nek. Te vol, te druk. Maar ergens vind je het ook wel fijn. Zo heb je tenminste nog een beetje de grip op de dingen. Overzicht. Controle. En dat is wel zo fijn. Eigen regie. Niemand wil geleefd worden.

Prediker 3 sluit hier mooi bij aan, zou je zeggen. Komt tegemoet aan die behoefte tot controle, tot planning van ons leven. Er is een ordelijkheid in het leven. Voor alles is een tijd, zegt Prediker. Daar gaat het over in die eerste verzen van dit hoofdstuk. Een gedicht, een lied over de tijd. Het spreekt veel mensen aan. Die cadans. Dat ritme. Er is voor alles een tijd. Om geboren te worden, en ook om te sterven. Om te planten en om te oogsten. Lachen, maar ook huilen. Zoeken, verliezen. Scheuren, herstellen. En ga zo maar door. Alles heeft zijn tijd. En niet alles komt gelukkig tegelijkertijd.

Maar Prediker zou zeggen: Fijn? Juist niet. Al die tijden gebeuren maar in je leven. Geen idee wanneer de ene tijd komt of de ander. Veel van de dingen die Prediker noemt die kun je niet eens in je agenda zetten. Geboren worden, sterven. Huilen, lachen. Zwijgen, spreken. Het gebeurt gewoon. Opeens is het moment daar. Je kunt er niks aan doen. Daar sta je dan met je agenda.

En, het zijn allemaal tegenstellingen... Leven, dood. Liefde, haat. Bouwen, afbreken. Het een lijkt het ander op te heffen. Wat mooi is gemaakt, gaat de andere dag kapot. Een lach verandert in een traan. Liefde wordt gevolgd door haat. En ga zo maar door. Ons leven is helemaal niet netjes georganiseerd. Het is vol met botsende tegenstellingen. Ze knallen op elkaar. Waarom zou ik iets moois maken, als het morgen kapot wordt gemaakt? Waarom zou ik me inzetten voor vrede, als het morgen toch weer oorlog wordt? Waarom zou ik leven, als ik toch dood ga?

Het leven is een vreemde aaneenschakeling van allerlei tegenstellingen die op elkaar botsen en je van je stuk brengen. Dat is wat Prediker maar wil zeggen. Zie het onder ogen. Je kunt plannen wat je wilt, maar lijden, tegenslag en dood, die laten zich niet plannen. Het leven zit raar in elkaar. Ordelijk? Vergeet het maar.

Jij hebt er geen controle over **dia**

Onze tijden botsen op elkaar. Geen tijd is dezelfde. Tja, daar kun je ook bij zeggen: het leven is in ieder geval niet saai... En dat is ook zo. Maar toch, het gaat nooit volgens jouw planning. Dat voelt niet altijd fijn.

Al onze planning is storingsgevoelig. En dat kom je elke dag tegen. Je wilt een douche nemen, maar het water wordt niet warm. Je wilt naar je werk, maar de auto start niet. Je bedrijf maakt mooie winst, maar dan klapt de economie in elkaar. Iemand sterft plotseling.

Is dat mooi? Niet echt, zegt Prediker. Super frustrerend. Ik kan nergens van uitgaan. Controle is een illusie. Vandaag gaat het goed, morgen klapt alles in elkaar. Er is wel een planning zichtbaar, maar ik ken hem niet. En dat wil ik juist wel. Het is een kwelling.

Dat zit in dat mysterieuze vers: *'God heeft de mens inzicht in de tijd gegeven'*. De eeuw in het hart, werd vroeger vertaald. Wat is dat? Daar is veel over gezegd. Ik hou het hier op: Wij mensen wij leven met die opeenvolging van verschillende tijden, we weten dat er een verleden is, een heden en een toekomst. Dieren hebben dat niet. Alles werkt op instinct. Mensen hebben besef van tijd. Prachtig, zou je zeggen.

Nee, zegt Prediker, niet prachtig. Een last. Want waarom gaat het zoals het gaat, wat is de lijn achter die botsende momenten? Waarom was het gisteren zo, en vandaag heel anders? Ieder mens wil dat graag weten. Dat hoort ook bij 'besef van tijd' hebben. Je wilt doorgronden, weten waarom, het kunnen plaatsen. Maar het kan niet. *'Het werk van God kan de mens niet van begin tot eind doorgronden'*. Ik kom er nooit achter. Ik weet alleen: ik heb er totaal geen controle over. God laat mij verlangen naar iets dat ik toch nooit zal bereiken. Weten waarom. Dat is een kwelling en die wordt ons door God opgelegd.

Ik denk dat iedereen van ons altijd ergens in zijn of haar leven hier tegenaan zal lopen. Misschien zit je er nu wel midden in. Opeens is daar dat moment. Had ik nooit zien aankomen. Maar nu is het er en ik snap er geen bal van. Waarom nu? Met welke bedoeling? Ik zoek en zoek en krijg geen antwoord.

Dat is een harde les. Je wordt met de neus op de feiten gedrukt. Mens, jij met je planning, je organisatie: verbeeld je maar niks. Jij hebt er geen controle over. Pijnlijk.

Laat de controle aan God **dia**

Dat klinkt best zorgwekkend. Het leven is chaotisch en niet te temmen, een wirwar van op elkaar botsende momenten. Jij en ik, overgeleverd aan de grillen van het bestaan.

Nee, zegt Prediker. Zo is het nou ook weer niet. God is er ook nog. De mens zit vast aan de tijd, is eraan onderworpen, maar God niet. Hij staat boven de tijd. Hij is eeuwig. En, *'Hij heeft alles wat er is de goede plaats in de tijd gegeven'*. Hetzelfde woord als in Genesis 1. God zag dat het goed was. Hij had de dingen voortreffelijk gemaakt. Ook hier. Al die momenten. God geeft ze hun goede plaats in de tijd.

Niet altijd makkelijk om te volgen. Ook die momenten dus van sterven, van afbreken, haten, uitrukken – door God een voortreffelijke plaats gegeven. God geeft dus ook die moeilijke tijden. Daar kun je tegenaan botsen.

Maar je kunt er ook van zeggen: Het is dus niet allemaal willekeurig, chaotisch. Er zit een plan achter, er is samenhang, een verband. De chaos regeert niet. God heeft de regie. Hij geeft de dingen hun goede plek in de tijd.

Er zit iets moois in. In al die botsende momenten zit dus iets van God. God is niet alleen in wat mooi is, en vrolijk. Ook in dat andere, het sterven, het huilen, het afbreken. In die momenten is God ook. En ze tellen allemaal voor Hem. Stel je voor dat God zou zeggen: Die momenten gaan buiten Mij om, ook Ik heb er geen controle over. Dat zou pas zorgwekkend zijn, of niet? Wij geen controle, maar God dus ook niet...

Geen moment buiten God. Dat betekent ook: geen moment weg, verdwenen. *'Wat er is, was er allang; wat zal komen, is er altijd al geweest. God haalt wat voorbij is altijd weer terug'*. Het klinkt een beetje troosteloos: er verandert toch niks. Je kunt het beter zo lezen: Voor God is nooit iets voorbij, verleden tijd. Wij kunnen zeggen 'dat is gisteren' of 'dat is al lang geleden', wij vergeten dingen – maar God dus niet. Al die tijden van ons leven, de mooie maar ook de moeilijke – ze blijven Hem voor ogen staan. Hij vangt ze in zijn hand. Mooi is dat om te bedenken. Die

moeilijke tijd, al een tijd geleden misschien, maar God blijft eraan denken. Hij haalt wat voorbij is altijd weer terug.

Alles wat God doet is eeuwig, zegt Prediker erbij. Daar is niets aan toe te voegen en niet aan af te doen, zegt Prediker. Dat betekent niet: star, onvermurwbaar. Maar solide, standvastig. In goede handen. Het loopt Hem niet uit de hand. *God doet het zo, opdat mens ontzag voor Hem heeft.* Laat de controle aan Hem. Hij is eeuwig – ik niet. Hij controleert – ik niet.

En geef je aan Hem over **dia**

Ja, klinkt mooi. Laat de controle aan God. Laat het los, zeggen de mensen, en het rolt ze zo uit de mond. Maar doe het maar eens. Kun jij zomaar even jouw verlangen naar grip en overzicht 'uit' zetten?

Doe er niet te makkelijk over. Dit is een van de moeilijkste dingen die er is. Het stuur van je leven aan een ander laten, terwijl je op de bestuurdersstoel blijft zitten. Anders is het makkelijk. Gewoon even wisselen van plek. Dit is je echt overgeven. Van het stuur afblijven. Met alle risico's van dien.

Maar je staat er niet alleen in. Je mag Jezus naast je weten. *'In uw handen leg ik mijn leven'*, zei Hij aan het kruis. Dat komt uit Psalm 31. En Psalm 31 is de psalm van de mens die zich heel kwetsbaar en alleen voelt, onder druk gezet, opgejaagd en in dat alles zegt: *'Mijn tijden zijn in uw hand'*. Ik geef me aan u over. Zo ging Jezus ook aan het kruis. Waarom?, riep Hij. En daarna: Vader, mijn tijden zijn in uw hand. Waar het ook heen gaat, Ik geef me over aan u.

Maar wat betekent dat dan? Laat het los, zeggen mensen. Maar dat helpt dus niet. Dan laat je het vallen. Prediker zegt andere dingen. Neem ze juist in je hand, al die momenten in je leven. Kijk er met aandacht naar. En geef dan jezelf met al jouw tijden aan God. Dan vind je de moed om te zeggen: Wat er nu is, is goed – want het is in de hand van God. Wat er nu is, is niet leeg – er zit altijd eeuwigheid in. Wat er nu is, dat heb ik gekregen – ik begrijp dat lang niet alles, maar God heeft alles de goede plaats in de tijd gegeven. Het valt je toe – en dat is iets anders dan 'het is toeval'... En hoe ontvang jij wat jou toevalt?

Een voorzet. Ik moet denken aan de goede oude Heidelbergse Catechismus: In tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar en voor de toekomst een vast vertrouwen. In een slechte tijd: besef dat God er in is en vertrouw erop dat het niet zo blijft. Wat voorbij is, haalt God ook weer terug – dat kunnen ook blijde tijden van vroeger zijn. En in een goede tijd: geniet. Besef dat je dit mooie krijgt van God. Dat het er is, hier en nu. Leef er niet overheen. Besef hoe bijzonder het is. Er zullen ook andere tijden komen. Laat het dus niet door je vingers glijpen. Het valt je toe. Prediker zegt het zo: *'Er is voor de mens niets goeds weggelegd, behalve vrolijk zijn en van het leven genieten'*. Als het nu kan, doe het. Het is een geschenk van God. Als God een cadeau geeft, wie ben jij om het onuitgepakt ergens in een hoek weg te smijten?

Slot

Waar het om gaat: Leven bij de tijd. Leven bij Gods tijd. Meer kun je niet, hoef je niet en moet je ook niet willen. Leven bij de tijd. Doe dat niet bang en krampachtig – als het maar goed komt. Maar open en ontvankelijk – ik laat mij verrassen. Mijn tijden zijn in Gods hand. Dat geeft ontspanning. En dat is fijner dan dat dwangmatige willen controleren. Kan ik mijn leven controleren? Misschien doet het een beetje pijn: nee. Maar of dat een probleem is? Dacht het niet...

Amen